

УДК 371.134

THE PROBLEM OF FORMING THE PROFESSIONAL READINESS OF EDUCATORS FOR ETHNOLOGICAL WORK WITH PRESCHOOL CHILDREN**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО НАРОДОЗНАВЧОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ****Kramska Z./Крамська З.М.**

Ph.D. / доктор філософії

*Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»***Poruchenko S./Попиченко С.С.**

c.p.s.,as.prof./к.пед.н., доцент,

*Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини**Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University*

Анотація. У статті визначено, що національне виховання дітей конкретизується через систему виховних завдань народознавчого спрямування. Особливість підготовки майбутнього педагога у закладах дошкільної освіти полягає у тому, що вона покликана будувати освітній процес так, аби кожен вихованець у доступних формах пізнавав свій народ, розумів, що він представник цього народу, тобто в народі пізнавав самого себе. У таких умовах діти вже на дошкільному етапі свого життя оволодіватимуть народною культурою, духовним набуттям нації, до якої належать, і це сприятиме закладанню в них паростків патріотизму.

Ключові слова: народознавча робота, майбутній вихователь.

Abstract. The article defines that the national upbringing of children is specified through the system of educational tasks of the ethnographic direction. The peculiarity of the training of the future teacher in preschool education institutions is that it is designed to build an educational process so that each pupil gets to know his people in accessible forms, understands that he is a representative of this people, that is, he gets to know himself in the people. In such conditions, children already at the preschool stage of their lives will master the folk culture, the spiritual acquisition of the nation to which they belong, and this will contribute to planting the sprouts of patriotism in them.

Keywords: ethnographic work, future teacher.

Вступ.

Стратегічною метою реформування освіти є: національна спрямованість освіти, її невіддільність від національного ґрунту; органічне поєднання з національною історією і традиціями; відтворення в освітньому процесі культури та духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків.

Національний компонент змісту освіти передбачає досконале володіння літературними нормами української мови, підвищення питомої ваги народознавства як дисципліни, що синтезує національні традиції та сучасну українську культуру, обізнаність з кращими зразками національної культури, науки, мистецтва.

Основний текст.

Майбутнє держави започатковують її найменші громадяни – діти, виховання і навчання яких здійснюється у системі дошкільного виховання.

Саме тому вбачаємо пряму залежність якості і темпів розбудови національної освіти в Україні від якості підготовки педагогічних кадрів дошкільного профілю, підвищення їх професіоналізму на всіх рівнях в Україні. Професійна підготовка має забезпечувати розвиток національної свідомості педагогічних кадрів дошкільних закладів на основі глибоких знань з історії й сучасності свого народу, його культури, традицій.

У працях видатних педагогів, етнографів, фольклористів Г.Вашенка, М.Грушевського, І.Негребецького, С.Русової, П.Чубинського та ін. накопичився народознавчий матеріал, що потребує педагогічного осмислення і використання у підготовці дошкільних педагогів. Дослідники підкреслюють особливе значення, якого набула наука про дітей “пайдольогія” або “пайдоскопія” саме в ХХІ столітті, за що його назвали століттям дитини [1].

У сучасних умовах національного відродження України постає питання про більш ґрунтовне використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутнього фахівця дошкільної освіти. Така робота – основа формування історичної пам'яті, духовності студентів. Особливе значення має народознавча основа у вихованні дітей дошкільного віку, який є найбільш сензитивним (Л.Виготський, О.Запорожець). Таким чином, зростають вимоги до національної свідомості дошкільного педагога, його знань, умінь, навичок у реалізації національного виховання дошкільників.

Засоби народознавства – це рідна мова, побут українського народу, фольклор, народні традиції, звичаї і обряди, факти з історії рідного народу, народне мистецтво, ремесла і промисли, символи, дитячі ігри, іграшки. За визначенням, яке дане в Концепції дошкільного виховання в Україні, національним є той дитячий садок, який забезпечує етнізацію особистості, тобто природне входження дитини в духовний світ і традиційне життя рідного народу, в культуру нації як складову загальнолюдської культури. Він будується на ґрунті загальнолюдських духовних цінностей, орієнтується на перспективу розвитку особистості[2].

Становлення української державності, інтеграція у європейське та світове співтовариство, відмова від тоталітарних методів управління державою і побудова громадянського суспільства передбачають орієнтацію на Людину, націю, пріоритети духовної культури, визначають основні напрями реформування освітнього процесу. Концепція національного виховання, як і концепція гуманітарної освіти, є елементом нової ідеології освіти, яка повинна працювати на процес державотворення, становлення народу України.

Процес виховання органічно поєднаний із процесом навчання студентської молоді, опануванням основ наук, багатств національної й світової культури. Гуманістичний характер виховання передбачає побудову його змісту й форм на основі глибокого розуміння вихователем природи вихованців, їхніх індивідуальних рис і можливостей, на основі поваги до особистості дитини, турботи про її гармонійний розвиток, становлення взаємин співпраці в освітньому процесі.

Такий підхід передбачає ставлення до кожного вихованця як до неповторної особистості, суб'єкта вільного розвитку, визнання його прав,

виходячи із сукупності знань про людину. У зв'язку з цим першорядного значення набуває діяльність соціальних і психологічних служб, які здатні на професійному рівні забезпечити диференціацію та індивідуалізацію виховних впливів.

Мета національного виховання конкретизується через систему виховних завдань, що є загальними не тільки для виховних закладів дошкільної освіти, а й для всього суспільства загалом:

- забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, суспільних та власних інтересів;
- відхід від уніфікації у процесі виховання, від орієнтації на усередненого вихованця;
- формування національної свідомості і людської гідності, любові до рідної землі, родини, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовності її захищати;
- виховання правової культури: поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки, знання та дотримання законів;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, старших, культури та історії рідного народу;
- формування мовної культури, оволодіння і вживання української мови;
- виховання духовної культури особистості та створення умов для вільного формування нею власної світоглядної позиції;
- утвердження принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, милосердя, патріотизму, доброти та інших чеснот;
- культивування найкращих рис української ментальності – працьовитості, індивідуальної свободи, глибокого зв'язку з природою, толерантності, поваги до жінки, любові до рідної землі;
- формування почуття господаря й господарської відповідальності, заповзятливості та ініціативи, підготовка дітей до життя в умовах ринкових відносин;
- забезпечення повноцінного розвитку дітей і молоді, охорона і зміцнення їхнього фізичного, психічного та духовного здоров'я;
- формування соціальної активності та відповідальності особистості через включення вихованців у процес державотворення, реформування суспільних відносин;
- забезпечення високої художньо-естетичної культури, розвиток естетичних потреб і почуттів;
- вироблення екологічної культури людини, розуміння необхідності гармонії її стосунків з природою;
- прищеплення глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями індивідуальної свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю;
- спонукання вихованців до активної протидії виявам аморальності, правопорушенням, бездуховності, антигромадській діяльності[2].

Заклади дошкільної освіти є першим державним виховним інститутом, який має реалізовувати національну політику в галузі виховання.

Пріоритетними тут мають бути: зв'язок із сім'єю та психолого-педагогічне навчання батьків, зміцнення здоров'я дітей, формування основ моралі, які реалізується через:

- ✓ забезпечення фізичного, психічного та духовного здоров'я дітей, вчасне виявлення тих, що потребують корекції здоров'я;
- ✓ розумове виховання – вчасне виявлення ранньої обдарованості, забезпечення умов для розвитку талановитих дітей, розвиток пам'яті, уваги, мислення, уяви, допитливості, захоплень і нахилів;
- ✓ психологічну підготовку дітей до навчання у школі, практичне оволодіння українською мовою, формування творчих і художніх здібностей в ігровій та інших видах діяльності;
- ✓ започаткування основ трудового виховання, екологічної культури, моральної орієнтації в національних і загальнолюдських цінностях, набуття життєвого досвіду – виховання поваги і любові до батьків, родини, Батьківщини, ознайомлення з національною символікою;
- ✓ створення сприятливих умов для розвитку моральної самооцінки, яка має віддзеркалювати ставлення дитини до себе як суб'єкта гуманних, доброзичливих взаємин з оточенням;
- ✓ організацію спілкування як особливого виду діяльності, що дає вихованцям змогу пізнати навколишню дійсність, світ людських взаємин і самого себе не лише вербально, а й шляхом обміну емоціями та почуттями;
- ✓ гармонізацію родинного та суспільного дошкільного виховання на засадах народної педагогіки, національної культури, сучасних досягнень науки, надбань світового педагогічного досвіду;
- ✓ формування основ естетичної культури, розвиток художніх здібностей і почуттів особистості; оволодіння цінностями і знаннями світового і народного мистецтва, музики, архітектури, усної народної творчості, національної пісенної і танцювальної культур побуту, ремесел, гри;
- ✓ розвиток почуття прекрасного, формування здатності розуміти і цінувати твори мистецтва, пам'ятки історії;
- ✓ красу і багатство природи;
- ✓ робота скерована на відродження традицій та історичного коріння, національної духовності;
- ✓ формування національного менталітету тощо[2].

Заклади вищої освіти здійснюють підготовку свідомої національної інтелігенції, сприяють оновленню і збагаченню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти, примножують культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх вихователів, що досягається через:

- 1) виховання майбутніх вихователів авторитетними, високоосвіченими людьми, носіями високої загальної, світоглядної, політичної, професійної, правової, інтелектуальної, соціально-психологічної, емоційної, естетичної, фізичної та екологічної культури;
- 2) створення необхідних умов для вільного розвитку особистості студента,

його мислення, загальної культури шляхом залучення його до різноманітних видів творчої діяльності (науково дослідницької, технічної, культурно-просвітницької, громадської, оздоровчо-спортивної, правоохоронної, волонтерської тощо);

- 3) збагачення естетичного досвіду студентів шляхом участі їх у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій регіону, міста, закладу вищої освіти, розвиток художніх здібностей студентів;
- 4) формування «Я» – концепції людини-творця на основі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, моральної самозавершеності.

Формуванню у студентів патріотизму, громадянської активності сприяють виховні заходи:

- тематичні свята: “З Україною в серці”, “Козацькому роду нема переводу”;
- діяльність клубів за інтересами “Люби і знай свій рідний край”, “Відродження”, “Пізнай самого себе”;
- проведення засідань “круглих столів”, диспутів “Історія і сучасність”, “Я і моя держава Україна”; зустрічей з письменниками, художниками, народними умільцями;
- відвідування музеїв, виставок, екскурсій;
- проведення виховних годин у навчальних групах: “Конституція – основний закон держави”, “Славимо Вітчизну нашу вільну”, “Можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину” тощо.

Висновки.

Головна особливість підготовки майбутнього педагога у закладах дошкільної освіти полягає у тому, що вона покликана будувати освітній процес так, аби кожен вихованець у доступних формах пізнавав свій народ, поступово розумів, що він представник цього народу, тобто в народі пізнавав самого себе. У таких умовах діти вже на дошкільному етапі свого життя оволодіватимуть народною культурою, духовним набуттям нації, до якої належать, і це сприятиме закладанню в них паростків патріотизму.

Отже, особливостями готовності до народознавчої роботи із дошкільнятами майбутнього фахівця у галузі дошкільного виховання є:

- ґрунтовна і всебічна підготовленість студентів;
- відповідальне ставлення до цієї підготовки;
- має бути енциклопедистом;
- розуміння у дитячих роботах;
- вміння ілюструвати бесіду власними малюнками;
- знати дитячі пісеньки, казки тощо.

Література:

1. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. Боффало-Мюнхен, 1957. 297 с.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. К.: Оберіг, 1991. 457 с.

3. Русова С. Націоналізація дошкільного виховання. К.: З друкарні І Київ. Друк. спілки, 1910. 44 с.

4. Ушинський К.Д. Про народність у громадському виховання // Вибр. пед. твори: В 2-х т. К.: Радянська школа, 1983. Т. I. С. 43-1